

Sygn. akt I Ca 318/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 września 2013 r.

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Elżbieta Zalewska-Statuch

Sędziowie SSO Joanna Składowska

SSO Katarzyna Powalska

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 11 września 2013 r. w Sieradzu

na rozprawie sprawy

z powództwa M. M. i S. M.

przeciwko A. M. i W. M.

o roszczenia z umowy darowizny

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Rejonowego w Łasku

z dnia 16 maja 2013 r. sygn. akt I C 909/12

- 1) oddala apelację;
- 2) zasądza solidarnie od powodów S. M. i M. M. na rzecz pozwanych A. M. i W. M. 600 (sześćset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa w postępowaniu apelacyjnym;
- 3) przyznaje adwokatowi P. N. 738 (siedemset trzydzieści osiem) złotych brutto tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną z urzędu powodom w postępowaniu apelacyjnym i nakazuje wypłacić z funduszy Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Łasku.

Sygn. akt I Ca 318/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 16 maja 2013 roku Sąd Rejonowy w Łasku oddalił powództwo wniesione przez S. M. i M. M. przeciwko A. M. i W. M. o zasądzenie od każdego z pozwanych na rzecz każdego z powodów po 200 zł tytułem alimentów poczynając od 1 lutego 2012 roku z ustawowymi odsetkami.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Rejonowy oparł na ustaleniach, które Sąd Okręgowy w całości podziela i przyjmuje za własne, a których istotne elementy przedstawiały się następująco:

W dniu 01 lipca 1999 roku powodowie S. M. i M. M. podarowali pozwanemu - swojemu synowi W. M. i pozwanej - swojej synowej A. M. do majątkowej wspólności ustawowej gospodarstwo rolne położone w miejscowości K. S. gmina W.. Obdarowani W. M. i A. M. ustanowili na rzecz darczyńców S. M. i M. M. nieodpłatnie dożywotnią służebność osobistą polegającą na prawie korzystania z dwóch izb domu mieszkalnego od strony południowej, wspólnej łazienki, korytarza oraz części garażu 4-wjazdowego i części obory, a ponadto zobowiązali się do wydawania darczyńcom 1 litra mleka dziennie i 5 q ziemniaków jadalnych rocznie oraz do sprawowania nad nimi opieki.

Strony od kilku lat pozostają w sporze. Spory dotyczą zakresu i sposobu wykonania uprawnień powodów i obowiązków pozwanych wynikających z umowy darowizny. W Sądzie Rejonowym w Łasku toczyły się sprawy o ochronę służebności i odszkodowanie. W sprawie o sygnaturze akt I C 86/11 Sąd Rejonowy w Łasku prawomocnie oddalił powództwo W. M. i A. M. przeciwko S. M. i M. M. o zapłatę za media zużywane przez tych ostatnich w związku z korzystaniem ze służebności osobistej mieszkania. W sprawie o sygnaturze akt I C 812/12 przedmiotem rozpoznania jest zamiana służebności osobistej na rentę. Sprawa ta nie jest zakończona.

Powodowie pobierają emerytury w kwotach po około 800 zł miesięcznie. S. M. pełni funkcję sołtysa we wsi S.. Z tego tytułu otrzymuje diety za udział w posiedzeniach Rady Gminy i prowizje z tytułu zebranego podatku w kwocie około 1500 zł rocznie, co daje około 125 zł miesięcznie. Powód jest także członkiem rady nadzorczej Banku Spółdzielczego w W.. Za udział w posiedzeniach rady otrzymuje wynagrodzenie w kwocie około 600 zł rocznie, co daje średnio 50 zł miesięcznie. Powodowie nie mają znaczącego majątku. Mieszkają w pomieszczeniach objętych służebnością osobistą 'Nie płacą za ogrzewanie, wodę i prąd. Hodują kury w pomieszczeniu gospodarczym, objętym

służebnością. Korzystają z garażu objętego służebnością. Powodowie w grudniu 2012 roku kupili za kwotę 2500 zł samochód F. (...). Poprzednio posiadali samochód F. (...). Musieli go zmienić, ponieważ był zużyty oraz zużywał dużo paliwa. Pieniądze na kupno samochodu pożyczyci od sąsiada i siostry powódki, a następnie zaciągnęli kredyt w banku, z którego spłacili te pożyczki. Powodowie systematycznie co miesiąc pożyczają pieniądze w kwotach 150-300 zł od sąsiada W. R. na bieżące utrzymanie i leczenie. Co miesiąc oddają pożyczkę. Powodowie są zadłużeni u siostry M. G. S. na kwotę 1000 zł, którą zaciągnęli na wesele syna. Powodowie spłacają kredyt w kwotach po 130 zł miesięcznie do końca 2014 roku, zaciągnięty na koldry. Siostra powódki G. S. przywozi powodom produkty żywnościowe, które powinni spożywać, a na które ich nie stać. Powodowie otrzymują od pozwanych 1 litr mleka dziennie. Powodowie przyjmują gości w swoim miejscu zamieszkania. Sytuacja materialna powód jest gorsza niż w czasach, gdy sami prowadzili gospodarstwo rolne.

Powód leczy się neurologicznie, na zaćmę oka prawego, urologicznie, na układ pokarmowy, na przepuklinę, na bóle kręgosłupa i stawów, kardiologicznie. Powódka leczy się w poradni ogólnej. U powoda stwierdzono niepełnosprawność w stopniu umiarkowanym. Powód musi korzystać z aparatu słuchowego, za który zapłacił 1040 zł. Powód musi korzystać z protezy zębowej, która nie była refundowana z NFZ. Powodowie nie wykupują wszystkich lekarstw przepisywanych im przez lekarzy, ponieważ ich na to nie stać. Siostra powódki G. S. kupuje powodom niektóre najważniejsze leki i czasami dokłada siostrze do kosztów badań. Powodowie sprzedają jajka od kur własnego chowu.

Pozwani prowadzą gospodarstwo rolne o powierzchni ogólnej 17,6425 ha fizycznych i 5,9965 ha przeliczeniowych o dochodowości rocznej 13660 zł. Gospodarstwo jest nastawiano na hodowlę bydła mlecznego i produkcję mleka. Z tytułu sprzedaży mleka do (...) Sp. z o.o. pozwani osiągają średni przychód w kwocie około 11 000 miesięcznie. Pozwani hodują byczki na niewielką skalę (kilka sztuk rocznie). W 2012 roku pozwani przelali powodom kwotę 100 zł tytułem równowartości 5 q ziemniaków. Pozwani mają do spłaty szereg kredytów: na samochód osobowy, na zakup ciągnika i maszyn do gospodarstwa. W sumie zadłużenie pozwanych wynosi około 56 000 zł. Nie mają innego majątku. Mają na utrzymaniu dwoje dzieci w wieku 14 i 11 lat. Dzieci chorują na astmę. Na leki na astmę pozwani wydają około 300 zł miesięcznie. Pozwani korzystają ze zwrotu podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego. W 2012 roku otrzymali z tego tytułu 950 zł. Pozwany otrzymuje tzw. dopłaty unijne do gospodarstwa rolnego, które w 2012 roku wyniosły w sumie 17 353 zł 42 gr.

Sąd nie dał wiary zeznaniom powodów w tej części, w której zeznali oni, że nie sprzedają jajek, od kur własnego chowu. Na zdjęciu na karcie 186 wyraźnie widać, że powodowie stoją na targowisku z dość dużą ilością jajek. Nie jest wiarygodna wersja powodów, że byli na targowisku w celu zakupu jajek, ponieważ po pierwsze mają jajka od swoich kur, po drugie na zdjęciu nie chodzą po targowisku, tak jak kupujący, ale stoją tak jak sprzedający. Innym

zagadnieniem **jest to, ery powodowie mają z tego tytułu** jakiś dochód i ile on wynosi. Ta okoliczność nie **została prze? pozwanych udowodniona.**

W tych okolicznościach Sąd Rejonowy **uznał** roszczenie powodów za niezasadne, gdyż nie znajdują się w niedostatku. Niedostatek jest stanem w którym darczyńca nie jest w stanie zaspokoić swoich usprawiedliwionych potrzeb przy racjonalnym gospodarowaniu posiadanymi środkami. Powodowie mają miesięczny dochód w sumie w kwocie około 1700 zł. Na kwotę tę składają się ich emerytury i dochody powoda z tytułu udziału w radzie nadzorczej Banku Spółdzielczego w P. i pełnienia funkcji sołtysa. Powodowie nie ponoszą żadnych kosztów mieszkania. Od pozwanych otrzymują 1 litr mleka dziennie i równowartość 5 q ziemniaków rocznie. Ponadto powodowie hodują kury. Z kwoty 1700 zł miesięcznie powodowie muszą zatem zaspokoić tylko część kosztów wyżywienia ponad to, co otrzymują od pozwanych, zakup ubrań, środków czystości, leków, koszt niektórych badań, które są płatne. Większość porad lekarskich i zabiegów leczniczych powodowie otrzymują w ramach refundacji NFZ. Za tym, że powodowie nie są w niedostatku świadczy to, że powodowie co prawda zaciągają pożyczki od rodziny i znajomych oraz kredyty w instytucjach finansowych, ale na bieżąco spłacają te zobowiązania. Powodów stać także na utrzymanie samochodu i dwóch telefonów komórkowych.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art.98 §1 i 3 k.p.c.

Na podstawie par.2 ust.3, par.6 ust.4 i par. 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz.1348 z późniejszymi zmianami) przyznano pełnomocnikowi powodów, ustanowionemu z urzędu, wynagrodzenie nie uiszczone przez powodów - 1200 zł wraz z podatkiem VAT wynoszącym 23 % od kwoty wynagrodzenia.

Z rozstrzygnięciem Sądu nie zgodzili się powodowie, którzy zaskarżyli wyrok w całości, wnosząc o uwzględnienie powództwa oraz o stosowne orzeczenie o kosztach postępowania pierwszoinstancyjnego i odwoławczego ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji z uwzględnieniem kosztów postępowania przed Sądem II instancji.

Powodowie w samodzielnie wywiedzonej apelacji zarzucili Sądowi Rejonowemu błędy w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia podnosząc, iż Sąd pobieżnie i w mało wnikliwy sposób nie uwzględniających ich faktycznych i uzasadnionych potrzeb, wynikających z wieku i ciągle pogarszającego się stanu zdrowia oraz braku jakiegokolwiek opieki ze strony obdarowanych w sposób nieuprawniony przyjął, że nie znajdują się oni w niedostatku.

Natomiast reprezentujący ich pełnomocnik zarzucił rozstrzygnięciu:

- naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 5 k.c. i art. 897 k.c. poprzez błędną ich wykładnię, a polegającą na ustaleniu przez Sąd, iż powodowie nie znajdują się w niedostatku na skutek wykonanej darowizny na rzecz pozwanych, a w konsekwencji nie ciąży na pozwanych obowiązek alimentacji względem powodów;
- naruszenie przepisów prawa procesowe mającego wpływ na wynik sprawy tj. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. poprzez dowolną, a nie swobodną ocenę dowodów polegającą na odmowie waloru wiarygodności zeznaniom powodów przesłuchanych w charakterze strony.

Ostatecznie powodowie wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od każdego z pozwanych na rzecz każdego z powodów kwoty 200 złotych miesięcznie tytułem środków, których im brak do utrzymania odpowiadających ich usprawiedliwionym potrzebom albo do wypełnienia ciężących na pozwanych ustawowych obowiązków

alimentacyjnych, zgodnie z żądaniem pozwu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie do ponownego rozpoznania przed Sądem I instancji oraz o zasądzenie od pozwanych na rzecz powodów kosztów postępowania wg norm przepisanych, a także o zasądzenie kosztów nieopłaconej w części, ani w całości pomocy prawnej z urzędu.

Rozpoznając apelację Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 kpc nie wystarcza twierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych wyłącznie w oparciu o własne przekonanie skarżących, że stan faktyczny nie odpowiada rzeczywistości, gdyż ich obowiązkiem jest wskazanie jakim konkretnym zasadom logicznego rozumowania uchybił Sąd dokonując oceny zebranego materiału dowodowego, a także wskazanie, dlaczego w świetle doświadczenia życiowego, wnioski, jakie wywiódł Sąd dokonując tej oceny są niewłaściwe.

Kontradiktoryjność procesu cywilnego wymaga, aby strony wskazywały dowody dla wykazania swoich twierdzeń a ich ocena powinna opierać się m. in. na zestawieniu treści zeznań z pozostałymi dowodami naświetlającymi okoliczności sprawy w sposób odmienny i na dokonaniu prawidłowego wyboru, po rozważeniu wynikłych sprzeczności w świetle zasad logiki i doświadczenia życiowego.

Sąd Rejonowy ustalając aktualne relacje panujące między stronami wskazał w treści uzasadnienia jakie okoliczności przemawiały za oddaleniem powództwa.

Natomiast w tej sprawie istota zarzutu naruszenia art. 233 kpc sprowadza się do oceny znaczenia okoliczności wskazywanych przez powodów dla pojęcia niedostatku w rozumieniu art. 897 k.c, na podstawie których powodowie domagali się świadczeń alimentacyjnych.

W tym zakresie skarżący poprzestają na wskazaniu korzystnych dla siebie okoliczności, natomiast pomijają to, co rzeczywiście legło u podstaw rozstrzygnięcia, a mianowicie wskazaniu przez Sąd Rejonowy na posiadanie przez powodów stałych źródeł utrzymania zarówno z tytułu świadczeń społecznych jak i z tytułu pełnienia przez powoda licznych funkcji społecznych z których generuje dodatkowe dochody, np. z tytułu zasiadania w Radzie Nadzorczej Banku Spółdzielczego, udziału w posiedzeniach Rady Gminy, prawie do części zebranego podatku w związku z pełnieniem funkcji sołtysa, czy też posiadaniu przez powodów zdolności kredytowej, jak również możliwości czynienia niewielkich oszczędności. Argumentem przemawiającym za niedostatkiem nie może być również zarzut braku majątku pozwalającego na prowadzenie życia na poziomie sprzed dokonania rozporządzenia, gdyż darowizna jako czynność nieodpłatna zakłada co do zasady pomniejszenie aktywów po stronie darczyńcy.

Z tej przyczyny zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c, zawierający odmienną ocenę skarżących co do istnienia niedostatku, nie może odnieść zamierzonego skutku, ponieważ nie wykazuje naruszenia reguły wszechstronności oceny ograniczającej swobodę sędziowską.

Nie doszło również do naruszenia art. 5 kc. W okolicznościach sprawy oddalenie przez Sąd powództwa nie stoi w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego rozumianych w szerszym znaczeniu jako całokształt norm moralnych, obyczajowych i zwyczajowych, a także reguł prawnych obowiązujących w społeczeństwie, a w węższym ujęciu jako norm moralnych odnoszących się do zachowań wobec innych osób. Kryterium sprzeczności z klauzulą społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa jest celem prawa podmiotowego, który powinien być osiągnięty.

W przedmiotowej sprawie apelację wywiódła strona powodowa, której Sąd odmówił ochrony, jednakże powodowie nie wyjaśnili w sposób dostateczny powodów dla których należy usankcjonować ich żądanie, tym bardziej, że nie jest zakończona sprawa tocząca się przed Sądem Rejonowym we Łasku za numerem I C 812/12 o zamianę służebności osobistej na rentę. Okoliczność natomiast pozostawiania przez pozwanych w kręgu osób z ustawy zobowiązanych do

alimentacji (art. 129 § 1 k.r.o.), moralnie uzasadniałaby ich obowiązki finansowe dopiero wówczas gdy darczyńcy pozostawaliby bez koniecznej pomocy, a istnienia takiej sytuacji powodowie nie udowodnili.

Nie doszło także do naruszenia art. 897 kpc, gdyż Sąd Rejonowy w przyczyn wskazanych w uzasadnieniu prawidłowo ocenił, iż sytuacja powodów nie pozwala na przyjęcie po ich stronie niedostatku, co zwalniało pozwanych z obowiązku alimentacji na ich rzecz.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 385 kpc, Sąd Okręgowy oddalił apelację jako bezzasadną.

O kosztach procesu należnych w postępowaniu apelacyjnym pozwany oraz pełnomocnikowi z urzędu reprezentującemu powodów Sąd II instancji orzekł, na podstawie

art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z art. 108 § 1 kpc i art. 391 § 1 kpc oraz § 2 ust. 1 - 3; § 6 pkt 3 i § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002r. Nr 163, poz. 1348)